

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Problematika dětských center
(Srovnání dětského centra Jihočeského kraje a Fondu ohrožených
děti Klokánek – Praha Chodov)

Vedoucí práce: Mgr. Jana Šimečková

Autor práce: Petra Obstová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Forma studia: Prezenční

Rok odevzdání: 2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze
spužitím pramenů literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění,
souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v zkrácené podobě
elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované
Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

21. března 2010

.....

Děkuji vedoucím bakalářské práce Mgr. Janě Šimečkové za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	5
TEORETICKÁ ČÁST	6
1 VÝVOJ PÉČE O POUŠTĚNÉ DĚTI.....	7
1.1 Péče o pouštěně dětí ČR.....	9
2 UMÍSTOVÁNÍ DĚTÍ DO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE Z KOJENECKÉHO ÚSTAVU NEBO DĚTSKÉHO DOMOVA.....	9
2.1 Ústavy z hlediska klientovy životní dráhy.....	11
2.2 Funkce ústavů.....	11
2.3 Participace.....	12
3 PSYCHOLOGICKÁ VÝCHODISKA NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE.....	12
3.1 Psychoterapie dětí.....	14
4 VLIV RODIČOVSKÉ VÝCHOVY NA DÍTĚ.....	14
4.1 „Krkavčí matky“.....	15
4.2 Podpora poznávání vlastní minulosti dítěte.....	16
4.3 Osobní životy samotných dětí.....	16
5 OHROŽENÍ DÍTĚ A JEHO POTŘEBY.....	16
5.1 Dimenze vývojových potřeb dítěte.....	17
5.2 Psychické potřeby dítěte v rodině.....	18
5.3 Týrání, zanedbávání a zneužívání dětí.....	19
6 PRÁVNÍ ÚPRAVA	19
6.1 Zákon č. 94/1963 Sb. – O rodině.....	19
6.2 Právní předpis č. 104/1991 Sb. – Úmluva o právech dítěte.....	21
6.3 Zákon č. 359/1999 Sb. – O sociální právní ochraně dětí.....	23
6.4 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. – Listina základních práv a svobod.....	24
7 DĚTSKÉ CENTRUM JIHOČESKÉHO KRAJE	24
7.1 Poskytované služby.....	26
8 FONDOHROŽENÝCH DĚTÍ KLOKÁNEK.....	28
8.1 Poskytované služby.....	29
8.2 Právní řízení o zřízení FODKlokánek.....	29
PRAKTICKÁ ČÁST	31
9 SROVNÁNÍ DĚTSKÉHO CENTRA JIHOČESKÉHO KRAJE A FONDU OHROŽENÝCH DĚTÍ KLOKÁNEK.....	32
9.1 Metodika postupů srovnání.....	32
9.2 Cílové skupiny.....	32
9.3 Poskytované služby.....	33
9.4 Charakteristika obou zařízení.....	34
9.5 Orgány sociální právní ochrany dětí.....	34
9.6 Průběh a obsah péče o děti v zařízení.....	35
9.7 Důvod pro zřízení zařízení.....	35
9.8 Odchod dětí z zařízení.....	36
9.9 Právní řízení.....	36
9.10 Vyhodnocení srovnání.....	36
ZÁVĚR.....	38
Seznam použitých zdrojů.....	40
Seznam zkratk.....	43
Přílohy.....	44
ABSTRAKT	47
ABSTRACT	48

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Problematika dětských center. Téma je mi blízké, protože bydlím ve městě, kde je péče o opuštěné děti předškolního věku, zejména kojence a batolata, zajišťována v pobytovém zařízení nesoucí název Dětské centrum Jihočeského kraje. Zajímám se o to, jak se s nimi pracuje v takovém typu zařízení oproti ústavní výchově.

V úvodu své práce mapuji historii péče o opuštěné děti, protože si myslím, že než člověk bude dle latinské fráze rozhodnutím o tom, jak je o děti postaráno, měl by vědět, jaká péče byla dříve, a jaký nastal za tu dobu pokrok. Pozornost budu věnovat ináhradní rodinné péči a dopadům ústavní výchovy na vývoj dítěte. Zmíním rizika a nevýhody ústavní péče, která mohou nastat, a na které je třeba dávat pozor.

Ve své práci chci také připomenout důležitost výchovy rodičů v úplné rodině v kontrastu s péčí osamělé matky o dítě a péčí ústavní. A to zejména proto, že v dětských centrech jen nabízí sociální rehabilitaci možným matkám, které se o dítě nedovedou postarat, pomoc, kde jenaučí, jak o miminko správně čovat.

Také bych chtěla vysvětlit, co znamená pojem ohrožené dítě, v této souvislosti zmiňuji krátce Syndrom CAN, jelikož dětská centra pečují i o děti ohrožené, zneužívané a týrané. V další části mé bakalářské práce je stěžejní právní úprava, kterou se tato zařízení řídí.

Závěr teoretické části věnuji dvěma konkrétním zařízením: Dětskému centru Jihočeského kraje, které je ve Strakoniciích a Fondu ohrožených dětí nesoucí název Klokánek, který je v Praze v části Chodov. Stěžejní odborní autoři, od kterých jsem získávala odborné poznatky pro svou práci, jsou: Oldřich Matoušek, Zdeněk Matějček, Jiří Kovařík a Senta Radvanová.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, jaké klady a záporné má ústavní výchova opuštěných dětí a její dopad na dítě, k tomu mi poslouží teoretická část mé práce. Cílem mé praktické části je, jak již napovídá podnázev mé práce, porovnat Dětské centrum Jihočeského kraje ve Strakoniciích a Fond ohrožených dětí Klokánek, který je v Praze v části Chodov.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vývoj péče o opuštěné děti

Opuštění dítěte vlastními rodiči či jejich smrt se dotýká řady oblastí života člověka, života společnosti. Je proto záležitostí mnoha vědeckých disciplín i pracovních oborů, jež se tento problém snaží poznat v celší řadě, řešit a vyřešit ho k prospěchu dítěte i celé společnosti.¹

Osiřelí dítě má ovšem svou historii. Začíná vlastně od doby, kdy vzniká rodina, kdy v rodině se dítě nejen rodí, ale i vyrůstá a jejím prostředím vstupuje do společnosti, do života. A to, jak výstižně ukázal B. Engels, se děje již v prvobytně společném řádu.²

O problému osiřelého dítěte v trockém řádu, především ve vztahu kválkám, se sice okrajově, ale přece jen dost výstižně zmiňují dostupné písemné památky. Nutno však uvést, že postavení dítěte, jeho etická a společenská hodnota v této historické etapě byla velmi malá. Dítě mohlo být zabito, mohlo být prodáno do otroctví a založeno s ním, jakotec uznal za vhodné. Nicméně však v organizovaných válčících státních útvarech se objevovaly první náznaky, jak řešit osudy sirotků upadlých v alečnicích. Byly zřizovány zvláštní internáty, instituce, kde byli takovíto chlapci vychováni pro potřeby státu.³

Feudalismus přinesl nový přístup k dítěti. Ačkoli i zde byla jeho hodnota stále velmi nízká, začala se mu přiznávat jakási první práva a dostávalo se mu podstatně větší ochrana. Vnější situace však byly nemanželské dítěti, jež byly prakticky znormální společností vylučovány a vždy – jen svýjmkou levobočků nejvyšších mocipánů – stály mimo společnost nebo na jejím okraji. Proto také velmi často vlastní matky, jež se dostávaly kvůli nim do velmi nepříznivé společenské situace, je odkládaly, čímž dokonce zabíjely. Již v posledním období římského impéria byly vydávány zákony proti zabíjení a odkládání dětí.

¹RADVANOVÁ, S. KOLUCHOVÁ, J. DUNOVSKÝ, J. *Výchova dětí v náhradní rodinné péči*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1980, s. 12–15. ISBN 14-198-80.

²Tamtéž, s. 12

³Tamtéž, s. 12

Objevují se první pokusy zabezpečit výživu dětí, oněž rodí čenechtějípe čovat, nastátníútraty.⁴

Aleanitytosnahy, ani pozdějšíúsilírozbiřecíhosek řest'anstvíodstranitento velmismutnýjevnejsouú činné.Vsouvislostisupevnovánímpatriarchálnírodiny vefeudalismuseproblémmodložených, nežádoucíchdětístávástáležhavějším. Ve snaze o jeho řešení je vr. 787 pokusně založen vMiláně první nalezinec. Postupně pak jsou zřizovány další nalezince narůzných místech Itálie a Francie. Nejvýznamnější byl nalezinec v Římě, založený ve 13. století papežem Inocencem III. Tento ústav se stal na dlouhá staletí základem a vzorem péče o opuštěné a odložené děti ve velkých ústavech, včetně možnosti anonymního odkládání dětí do jakéhosi otáčela (torna) u vchodu do každého takového zařízení. (Posledníbylozrušenoažr.1913vmadriřskémnalezinci.)⁵

Avšak již brzy po založení nalezinců se objevila velice závažná komplikace tohoto způsobu péče – vysoká úmrtnost ústavních dětí. Nalezince byly často zavírány, znovu se však zřizovaly, zvláště v dobách válečných, v dobách politických nepokojů či epidemií. Také v Praze r. 1575 vzniká nalezinec, špitál Pro deo et paupere. Zakládají jej v Praze usedlí Vlášši, sdružení vnáboženské bratrstvo.⁶

Toto řešení však bylo nedokonalé. Nejenom velká úmrtnost dětí vnalezincích, ale celkové výsledky péče o tyto děti byly velminепříznivé. Uděťívychovaných ústavech se projevovala řada nepřínivých společenských rysů, postavení těchto dětí vespolečnostibylonepříznivé, ato zdalekanikolijenprojejichchování.⁷

V období nastupujícího kapitalismu pozvedl významný hlas na ochranu opuštěných dětí J. H. Pestalozzi, odmítl dosavadní systém péče o opuštěné děti ve velkých ústavech se všemi jeho nedostatky a ukázal na velký význam rodinné výchovy, na nutnost její adekvátní náhrady všude tam, kde o ni dítě znějakého důvodu přišlo.⁸

⁴Tamtěž, s. 13

⁵Tamtěž, s. 13

⁶Tamtěž, s. 13

⁷Tamtěž, s. 13

⁸Tamtěž, s. 14

1.1 Péče o puštění dětí v ČR

Nalezince se začaly hromadit zřízovat v době osvícenství, v roce 1789 za vlády císaře Josefa II. byl zřízen pražský nalezinec (v ulici Ke Karlovu – současný soubor dětských klinik).⁹

Těto budovy dětských klinik se dodnes říká „nalezinec“. Přijímali tu okolo 3000 dětí ročně. Šlo především o nemanželské děti narozené v zemské porodnici, ale i v jiných nemocnicích, v trestnicích, od dětí nalezených a dětí přivedených policií. Také zemská porodnice byla veřejnou institucí. Rodily tam pouze nemanželské, zcela nemajetné matky. Vyržována byla ze zemského fondu stejně jako nalezinec. Administrativně provozně byla zemská porodnice a nalezinec spojené. Za porod a zdravotní péči se tu nic neplatilo. Bylo-li dítě zdravé, mohlo být v nalezinci smatkou 8 dní. Pak bylo předáno pěstounce, která zastávala i roli kojné. Jen v výjimečných případech ustal dítě i několik měsíců. Provozovatelé nalezince si byli dobře vědomi, že jedinou záchranou je dostat dítě co nejdříve z nalezince do rodiny, ať už do osvojení nebo do placené pěstounské péče, která se od poloviny minulého století stávala běžnou praxí.¹⁰

2 Umístění dětí do náhradní rodinné péče v kojeneckém ústavu nebo dětského domova

Do osvojení či pěstounské péče přichází dítě nejčastěji z ústavu. Do prvního roku věku dítěte je to kojenecký ústav, do tří let věku dětský domov pro děti do tří let, který je v resortu ministerstva zdravotnictví. Nad tři roky jsou to pak dětské domovy v resortu ministerstva školství.¹¹

V ústavu je dítě buď na žádost rodičů – to většinou tam, kde jsou pro to zdravotní důvody či důvody sociálně zdravotní, anebo z rozhodnutí soudu

⁹<http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=1211>

¹⁰MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. s. 19. ISBN 80-17178-304-8.

¹¹RADVANOVÁ, S. KOLUCHOVÁ, J. DUNOVSKÝ, J. *Výchova dětí v náhradní rodinné péči*, s. 38

ústavní výchov ě – všude tam, kde není pobyt dítěte v rodin ě žádoucí z hlediska funkčnosti jeho vlastní rodiny. ¹²

Dnes se na ústavní výchovu pohlíží stále více jako na dočasné opat ření v řešení situace dítěte, jež se ocitá mimo vlastní rodinu, proto také soud, orgány péče odítě i vedení ústav ů sledují sociální situaci dítěte i jeho vývoj během pobytu v ústavu a zvažují opat ření pro řešení i vyřešení jeho dalšího osudu. ¹³

Jestliže sanace rodiny, to je komplexní pomoc společnosti sm ěřující kod stran ění d ůvod ů, jež zp ůsobily umíst ění dítěte v ústavu, vyzn ěla naprázdno anaopak se ukázala perspektiva dlouhodob ě nebo trval ěho pobytu dítěte mimo vlastní rodinu a jsou-li zde p ředpoklady jak na stran ě dítěte, tak na stran ě možné náhradní rodiny k navázání trval ěho svazku, pak je žádoucí takové rozhodnutí neodkládat dítě co nejd říve do náhradní rodinn ě pé ěe umístít. ¹⁴

Jiná situace je ovšem tam, kde náhradní rodinn ě pé ěe není vhodná nebo není zn ě jak ěhod ůvodou možná. Tam je potom nutn ě dítě ponechat v ústavu

V kojeneckých ústavech je ěast ě osvojení na základ ě souhlasu rodi ě ů vzhledem k v ěku zde žijících d ětí, i když zde p řichází v ůvahu i ro ění nezájem rodi ě ů o dítě. V t ěchto p řípadech se dítě z kojeneck ěho ústavu nep řemísťuje a ěká se na dovršení t ěto doby stanoven ě zákonem. ¹⁵

Zp ůsob osvojení i vlastní postup je záležitostí všech z ůčastn ěných orgán ů. Koordinuje je jorgán pé ěe odítě a rozhoduje o n ěm soud. ¹⁶

Při umíst ěování d ětí z ústavu do náhradní rodinn ě pé ěe je nutno zajistit pozvolnou, nenásilnou adaptaci d ětí na nové prost ředí, nové rodi ěe, a t ř již osvojitele, nebo p ěstouny. Využívá se proto zvlášt ě možnosti návšt ěv t ěchto nových rodi ě ů v ústavu za dítětem, jež pro n ě bylo vybráno a pro n ěž se oni rozhodli, a hlavn ě pak možnost návšt ěv dítěte v nov ě rodin ě. Provozní řády všech typ ů ústav ů, odkud d ěti mohou odcházet do náhradní rodinn ě pé ěe, tento styk umožňují, i když samoz řejm ě p řináší řadu nebezpečí – pro dítě, rodi ěe i ústav.

¹²Tamt ěž, s.38

¹³Tamt ěž, s.38

¹⁴Tamt ěž, s.38

¹⁵Tamt ěž, s.38

¹⁶Tamt ěž, s.39

Noví rodiče ovšem musí respektovat všechna ustanovení podmínující takovýto styk.¹⁷

2.1 Ústav z hlediska klientovy životní dráhy

Děti, vychovávané ve větších skupinách, v nichž se na směny mění pečující osoby, jsou kolektivně méně zvládnuté a méně podporované z strany dospělého a mají také méně příležitostí samy dospělého upoutat svým projevem. Péče je redukována na krmení, přebalení, podání hračky; zcela chybí možnost prožití dlouhých interakčních sekvencí, při nichž za normálních okolností matka sdílí tělesný kontakt. Nevšechny děti v ústavě jsou takto „vztahově podvyživeny“; výzkumná šetření interakce v ústavě ukázala, že hezké a snadno komunikující děti jsou schopny vázat pozornost dospělého pečovatele podobu až čtyřikrát delší než jejich méně šťastní vrstevníci. V situaci, kdy má jedna sestra starost 10–12 stejně starých dětí, nemůže ani doba řeči komunikující dítě dostat to, co má doma jedno dítě, jemuž se plně věnuje jedna matka. Deprivované ústavní děti působí při srovnání se svými vrstevníky vychovávanými v rodinách jako méně nadané, pomalejší, úzkostné a bojácné, zatížené mnoha druhy zlovyků; jejich vztahy klidem jsou mělké a přelétavější, i když příležitost ke kontaktu vyhledávají až nutkavě. Tyto následky ústavní výchovy nazývané deprivacním syndromem jsou tím vážnější a tím hůře odstranitelné, čím dříve se dítě do ústavní péče dostalo a čím déle v ní bylo.¹⁸

2.2 Funkce ústavů

Ústav je do jisté míry světlem pro sebe, ostrovem soběstačného řádu, v němž je život dítěte omezenější a předvídatelnější než v okolním sociálním prostředí. Aby mohlo dítě v klidu vyrůstat, aby si osvojilo, co si osvojit má, potřebuje uzavřené stálé prostředí, chráněné před vnějším chaotickým světem, dům nebo byt.

¹⁷Tamtéž, s. 40

¹⁸MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. s. 63. ISBN 80-85850-08-7.

Následky citové deprivace dětí, které byly vychovány bez rodičovské péče, jsou známé dostatečně. Dítě vychovávané v nestabilním prostředí je také deprivováno. Ústav je vždycky pokusem o umělý domov, má být sférou jistoty pro dítě. V ústavech, stejně jako jinde, existuje hierarchie společenských pozic, formální nadřazenost se zde ovšem nemusí skrývat za řízeností neformální. Ústav mají svůj slovník, svou atmosféru, v úči vnějším světu jsou více či méně uzavřené, vstup do nich je kontrolovaný.¹⁹

2.3 Participace

Participace znamená, že dítě musí mít možnost vyjádřit se k tomu, co se ho bezprostředně a podstatným způsobem týká. Mělo by mít možnost vyjádřit se ke všemu, co mu může nějakým podstatným způsobem ovlivnit jeho život, jeho přítomnost i budoucnost. A na to nemusí být ani schopno vyjádřit se plně artikulovanou a srozumitelnou řečí. I pláč a nářek dítěte je výpovědí o jeho situaci, o jeho potřebách a tužbách. V případech opuštěných dětí, které postrádají rodičovskou lásku, v naprosté většině tyto děti potřeby, postrádají a touží po opravdové, reálné přítomné matce či otci. A tento jejich las a nářek by neměl zůstat bez odezvy, nevyslyšen.²⁰

3 Psychologická východa skanáhradní rodinné péče

V každé době a v každé společnosti byly děti za určitých podmínek nějak ochuzeny ve své duševní vývoji, strádaly duševně či byly deprivovány.²¹

Teprve v posledních desetiletích se stalo duševní strádání předmětem studia a systematického výzkumu odborníků, především psychologů, dětských lékařů a psychiatrů. Zkoumání těchto jevů je ovšem velmi složité a obtížné, protože

¹⁹Tamtéž, s. 19–21.

²⁰KOVAŘÍK, J. *akol. Náhradní rodinná péče v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 94. ISBN 80-7178-957-7.

²¹RADVANOVÁ, S. KOLUCHOVÁ, J. DUNOVSKÝ, J. *Výchova dětí v náhradní rodinné péči*, s. 43.

sdít četmnenímožnoexperimentovatvtomsmyslu,žebych omzám ěrněnavodili podmínky, jež by dít ě mohly poškodit. Šlo tedy o sledování d ětí, které žilyvabnormálních podmínkách, nap ř. byly objeveny n ěkde vúkrytu uosam ělých a obvykle duševn ě nemocných matek, nebo d ětí týraných zlými rodiči, dále byl studován duševní vývoj tzv. „vl ěcích d ětí“, které z ůstaly naživu imimo lidskou spole ěnost vpé ěi zví řat. Poznatky o psychické deprivaci však vycházejí p ředevším zpsychologického a léka řského výzkumného sledování jednak d ětí znarušených a rozvrácených rodin, jednak d ětí ústavní pé ěi, které tam bu d' byly od narození, nebo se tam vr ůzném v ěku dostaly ze své vlastní špatnérodiny.²²

Ústavní výchova, tedy výchova dít ěte vd ětských domovech, projevuje vposlední dob ě tendenci p řiblížit se výchov ě rodinné, zmírnit nebezpe ěí deprivacního poškození dít ěteapodlecelkovéperspektivyrodinydít ěteumístíte buď do domovatype internátního – pro kratší pobyty a d ěti vpubertálním v ěku, nebodo domovatype rodinného – prod ěti menší aspektivou dlouhodobého pobytu.. I když se úrove ň výchovné práce vdomovech zlepšila, i když tam přibývá kvalifikovaných a nadšených pracovník ů, p řesto znamená ústavní výchovaprodít ěnebezpe ěí duševního strádání a r ůzných potíží vjeho dospívání ivdosp ělosti. Dít ěnem ůževdomov ěnavázatrvalývztahkjedné osob ě, která by mu dávala pocit jistoty a m ěla sním spole ěné perspektivy. Samoz řejm ě, že ivdomov ě vznikají citové vztahy mezi dít ětem a vychovatelem, dít ě je jimi stimulováno a obohacováno, ale ěím je tento vztah ze strany dít ěte hlubší, tím nelib ěji dít ě nese, že milovaný vychovatel nepat ří jemu, že sním nem ůže být trvale, avážn ějepakzran ěnoz p řetrhánímtohotovztahup řip řemíst ění dojiného domova nebo p ři odchodu vychovatele. Když uvážíme, že zm ění n ěkolikrát své prostředí – a není výjimkou dít ě, které žilo i ve více než p ěti prost ředích – nem ůžeme se divit jeho citové oplošt ěnosti až otup ělosti, jeho ned ůvěře v lidi a obtížné zvládnutelnosti.²³

²²Tamt ěž, s. 43

²³Tamt ěž, s. 45

Vevětšinědětskýchdomovůchybídíťětisoukromí,vnaplánovanémprogramu je málo prostoru pro jeho iniciativu, individuální projev i zodpovědnost, pro získávání zkušeností potřebných pro život. Pokud si děti pamatují na vlastní rodinu, mají špatný vzor partnerských a rodičovských rolí, pokud si na ni nepamatují nebo vnívat vůbec nežily, chybí jim představa, vzor i zkušenosti zrodinnéhoživotavůbec,cožsepakprojevujenegativněvjejichdospělosti.

Ikdyžzákondává přednostnáhradnírodině před výchovou v domově a ikdyž psychologicko-pedagogické i jiné výzkumy vyznívají ve prospěch rodiny, je nutno počítat s tím, že dětské domovy budou dále existovat a že jsou potřeby. ²⁴

3.1 Psychoterapie dětí

„Psychoterapie je proces, jímž navozujeme změny v osobnosti, chování a zdravotním stavu dítěte výhradně psychologickými prostředky, tedy prostřednictvím určitého způsobu komunikace, která probíhá v rámci opočet specifických vztahů mezi účastníky tohoto procesu.

Léčbu dětí psychologickými prostředky lze uskutečňovat zhruba od tří let věku dítěte. Je tomu tak proto, že v tomto období uběhně nadaných dětí nastává vývojový skok, hra individuální se mění ve hrusociální (nutná je spolupráce, kdy nejen „bere“, ale i „dává“) a obvykle již kvalitně komunikuje, přičemž intelektové schopnosti i fantazie dítěte se rychle mohou utěrozvíjet. ²⁵

4 Vliv rodičovského výchovného

Výchova už se považovat za sociální proces, který lidský jedinec stává kulturní, společenskou bytostí. Výchova dítěte v rodině se myslí jeho úmyslné či neúmyslné ovlivňování. Výchovné působení už je bytostné, ale i nezáměrné, a to druhé převažuje. Takže vychováváme vlastně tehdy, když si to

²⁴Tamtéž, s. 46

²⁵VYMĚTAL, J. *Úzkost a strach u dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. s. 175–176. ISBN 80-7178-830-9.

neuvědomujeme. Pokud jde o komunikaci, ta s dítětem má být přímá, konkrétní, osobní a na úrovni jeho věkových možností a psychických schopností. Nemá být hraná, předstíraná, ale upřímná a opravdová. Je dobré, aby člověk byl vždy sám sebou, autentický, bez přetvářky a snahy stát se do lepšího světa nebo být „znalcem“, který všemu rozumí.²⁶

4.1. „Krkavčí matky“

Matky, které se u nás dítěte vzdávají, jsou obecně pokládány za „krkavčí“. Zvláště pro ty ženy, které se na své dítě těší, toužebně je očekávají, je svým způsobem šokující, že se někdo svého vlastního dítěte vůbec nemusí vzdát. Na druhé straně řešení nežádoucího těhotenství interrupcí je společností přijímáno jako něco běžného, co se může přihodit kterékoliv ženě i při selhání antikoncepce.²⁷

Dáležv. veřejném mínění předpokládá, že jde převážně o nezletilé a svobodné matky. Svobodných nebo rozvedených matek je více než polovina. V poslední době se ale čím dál více do popředí dostává úplně jiná skupina matek, které se vzdávají svých dětí. Jde o ženy vdané, nebo trvale žijící s partnerem, kde rodina nejeví navenek vůbec žádné známky patologické nebo dysfunkčnosti.²⁸

U matek, které se rozhodly dát své dítě do osvojení a které mohou být navštíveny, se ukazuje velmi nápadně jeden společný rys – velmi jim záleží na tom, aby dítě šlo ihned z porodnice do adoptivní rodiny a aby nemuselo být v kojeneckém ústavu. Buď sesamynecítí jako matky, a rády by, aby jejich dítě dobrou matku mělo, nebo již doma nějaké dítě mají a pro osvojení se rozhodly, protože by další dítě už prostě nezvládly. Velice si však přejí, aby se jejich dítě dostalo do dobré rodiny.²⁹

²⁶Tamtéž, s. 136-137.

²⁷MATĚJČEK, Z. *akol. Náhradní rodinná péče*, s. 128.

²⁸Tamtéž, s. 128

²⁹Tamtéž, s. 128

4.2 Podpora poznávání vlastní minulosti dítěte

Pro děti, které neměly snadný start do života, je možná nejduležitější, aby se osobě dozvídaly co nejvíce a co nejduřívě. Když nevědí, čím prošly, nedokážou se ve svém životě vyznat, a tím pádem se nemohou ani léčit z prodeleho traumatu. Co dítě neví, to si snadno vymyslí, a jeho představy bývají často mnohem horší než skutečnost.³⁰

4.3 Osobní život osamělé matky

I osamělá matka má právo na vlastní život, nikdo jí ho nesmí upírat nebo omezovat. Z morálního hlediska je situace ale jiná než u bezdětných lidí. Nebylo by správně žádat, aby od dvaceti, pětadvaceti nebo třiceti let žena zůstala trvale stálesama, aby se už nemohla vdát nebo aby si nemohla najít partnera, který by jí ulehčil problémy, jež na ni doléhají. Skutečnost je ovšem taková, že matka sdítětem má jiné postavení než bezdětná žena. Pokud je žena odkázána jen sama nasebe, je péče o dítě úkol časově, psychicky i materiálně náročný. Znamená to věnovat dítěti ze svého volného času co nejvíce, aby fakt, že nemá druhého rodiče, nepocítilo jako újmu.³¹

5 Ohrožení dítěte a jeho potřeby

Pojem „ohrožení dítěte“ v posledních letech bývá nahrazován pojmem „dítěti ve zvlášť obtížných situacích“. Důležitým znakem je, že dítěti si tyto situace nevolí svobodně, ale jsou donich vrženy anením, až navýjimky, v jejich silách se z těchto podmínek vymanit.

³⁰ ARCHEROVÁ, C. *Dítě v náhradní rodině*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. s. 99. ISBN 80-7178-578-4.

³¹ MÁROVÁ, Z. *Výchova dětí v neúplné rodině*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975. s. 44. ISBN 14-171-75.

Inadít ějet řebapohlížetjakona,,osobuvesv ětě“. ³²

Potřebunechápemepouzejakon ějakýdeficitnebonadbytekenergienastran ě lidského organismu, který má být uveden do stavu žá doudcí rovnováhy, ale především jako vztahový, intencionální fenomén. Pot řeba se vztahuje a sm ěřuje vždykur čitém cíli. Pot řebyp ředstavujízákladní zp ůsobyvztahování ělověka ke světu. Chápeme je tedy jako ur čitý zp ůsob za ěleňování do sv ěta, jako ur čitá schémataasou částzp ůsobůinterakce ělověkasesv ětem. ³³

Celkový životní styl ělověka poznamenává i to, jak tato interakce probíhá vdob ě,kdyje ělověkjakodít ěodkázánp řiuspokojovánísvýchzákladníchpot řeb zcelanebop ředejšímna ostatní lidi, ito, jak probíhá vdob ě,kdyje sám aktivní avícem ěn ě samostatná osoba, která naopak pe ěčuje o uspokojování pot řeb t ěch, kteříjsounan ěmzávislí. ³⁴

5.1 Dimenze vývojových pot řeb dítěte

Při práci s dítětem je vždy důležité jasně porozum ět tomu, ěeho je konkrétní dítě schopno dosáhnout v jednotlivých stádiích vývoje.

- Zdraví – zdravý r ůst a vývoj dítěte, zajištění fyzického a psychického blaha, vhodná výživa, tělesná aktivita, potřebná opěťování, pravidelná pé ěe ozuby a zrak, v p řípád ě starších d ětí rady a informace o sexuální výchov ě a riziku zneužívání psychoaktivních látek.
- Vzdělání – zajištění p řístupu ke knihám, získávání dovedností a zájm ů, možnost zažít úspěch, dosáhnout svých cíl ů, pokroky a úspěchy ve vzdělání dítěte a zájem rodi ěů, v ětne znalostí specifických vzd ělávacích potřeb dítěte.
- Emoční vývoj a výchování – p řim ěřené emoční reakce dítěte, charakter kvalita ěasných vztahů, temperament, reakce na stres, sebekontrola.

³² MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 201 – 202. ISBN 80-7178-548-2.

³³ Tamtéž, s. 205

³⁴ Tamtéž, s. 205-206

- Identita – prohlubující se vnímání sebe sama jako samostatné a hodnotné osoby, pohled na sebe, na vlastní schopnosti, sebeúcta, přijetí vlastní individuality, přijetí rodinou, sociální skupinou i širším okolím.
- Rodinné a sociální vztahy – empatie, schopnost vidět v čí o číma jiných, stálé citové vazby s rodiči nebo pečovateli, narůstající potřeba přátelství s vrstevníky a ostatními významnými osobami v životě dítěte.
- Sociální prezentace – porozumění, jak okolí vnímá vzhled, chování a případné postižení, a jaký si vytváří určitý dojem, oblečení odpovídající věku, kultuře a náboženství, čistota a osobní hygiena.
- Schopnosti péče o sebe – nabytí praktických, emocionálních a komunikačních schopností potřebných krostoucí nezávislosti. V mladším věku: dovednosti sám se obléknout, nakrmit. Ve starším věku: zapojení do aktivit probíhajících mimo rodinu, prohlubování samostatného.

5.2 Psychické potřeby dítěte v rodině

Dlouhodobým sledováním dětí vyrůstajících bez rodičovské lásky bylo zjištěno, že tyto děti trpí duševními poruchami ve smyslu depresivních a úzkostných poruch nebo závislostí a návykových chorobách častěji než děti, které zkušenostmi s mysluplného laskavého vztahem dospělou autoritou měly.³⁵

Základními duševními potřebami jsou: potřeba náležitého působení podnětů zvenčí (ty děti zprostředkují jeho smysly a ono je od prvních dnů života uzpůsobeno k tomu, aby je přijímalo a zpracovávalo), potřeba „mysluplného světa“ (aby se podnětů stal poznatkem a zkušeností, musí být podnět technicky nějaký řád a smysl. Je to základ veškerého chování.), potřeba životní jistoty (nejvydatněji se naplňuje v citových vztazích klidem, kteří jsou kolem a kteří nám patří), potřeba vlastní společenské hodnoty (je to „identita“ v vědomí vlastního já, neboli

³⁵ VRTBOVSKÁ, P. Moderní pojetí sociální práce s rodinami a dětmi v obtížné rodinné situaci. *Sociální práce : Sociálně-právní ochrana dětí* [online]. 2006, č. 1, [cit. 2010-03-15]. Dostupný z WWW: < <http://www.socialniprace.cz/soubory/2006-1-090221133624.pdf> >. ISSN 1213-6204.

³⁶ PÖTHER, P. *Dítě v ohrožení*. 2. vyd. Praha: GplusG, 1999. s. 25. ISBN 80-86103-21-8.

sebevědomí), potřeby životní perspektivy (uspokojení této potřeby nám umožňuje žít v čase, na něčem se žít, když nemůžeme žít, on něco snažit).³⁷

5.3 Týrání, zanedbávání a zneužívání dětí

Týrání, zneužívání a zanedbávání dětí je v současnosti označováno anglosaskou zkratkou CAN (Child Abuse and Neglect). Syndrom CAN je obvykle definován jako poškození fyzického, psychického nebo sociálního stavu a vývoje dítěte, které vzniká v důsledku nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby a které je v dané společnosti a kultuře hodnoceno jako nepřijatelné. Příznaky CAN vznikají následkem aktivního ubližování nebo nedostatečné péče. Tento pojem se vztahuje na všechny základní formy ohrožení dítěte prostě řečeno.³⁸

6 Právní úprava

6.1 Zákon č. 94/1963 Sb. – O rodině

Tento zákon má několik částí, které upravují manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi, výživné a závěrečná ustanovení.

Vznik a vznik manželství – manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem, hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádné výchovy dětí.³⁹

Vztahy mezi manžely – muž a žena mají stejná práva a povinnosti. Jsou povinni spolu žít, být si věrni, vzájemně se respektovat, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí. Oba manželé jsou povinni

³⁷ MAT ĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. s. 25–26. ISBN 80-85282-83-6.

³⁸ BECHY ŇOVÁ, V. et al. *Syndrom CAN a způsob čerodinný systém* [online]. 1. vyd. Praha: Ireas, 2007 [cit. 2010-03-11]. Dostupné z WWW: http://www.ireas.cz/cz/vyzkum_a_poradenstvi/lidske_zdroje/params/225.html. ISBN 978-80-86684-47-5.

³⁹ <http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-Sb-zakon-o-rodine.html>

pečovat o uspokojování potřeb rodiny podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Manželé se mohou zastupovat v běžných záležitostech.⁴⁰

Rozvod - manželství nelze rozvést, dokud nenabude právní moci rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu. Soud upraví jejich práva a povinnosti dětí pro dobu po rozvodu. Soud určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu. Soud může svěřit dítě dospolečně, popřípadě střídat výchovu obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte.⁴¹

Rodičovská zodpovědnost – rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností přepřezletilých dětí, přezastupování nezletilých dětí a přezsprávu jeho jmění. Při výkonu rodičovské zodpovědnosti jsou rodiče povinni chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje, využívat přiměřených výchovných prostředků. Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům.⁴²

Výchovná opatření – orgán nebo soud může napomenout nezletilého, jeho rodiče a osoby, které narušují jeho řádnou výchovu, stanovit nad nezletilým dohled a uložit nezletilému omezení, která zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu. Zde se upravuje česká právní úprava.⁴³

Určení rodičovství – matkou dítěte je žena, která dítě porodila, za otce se považuje ten muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů. Prohlášení nezletilého rodiče o otcovství musí být učiněno vždy před soudem. Nedošlo-li k určení otcovství, může dítě, matka i muž navrhnout, aby otcovství určilo soud.⁴⁴

Osvojení - Osvojení vzniká mezi osvojitelem a osvojeným dítětem jako mezi rodiči a dětmi. Osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost při výchově dítěte. Osvojení rozhoduje soud na návrh osvojitele, který je fyzickou osobou a zároveň je způsobilým za svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti.⁴⁵

⁴⁰Tamtéž

⁴¹Tamtéž

⁴²Tamtéž

⁴³Tamtéž

⁴⁴Tamtéž

⁴⁵Tamtéž

Poručenství a opatrovnictví - Jestliže rodiče dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven nebo nemají způsobit ovlivnění výkonu v plném rozsahu, ustanoví soud dítěti poručníka, který bude nezletilého vychovávat, zastupovat a spravovat jeho majetek místo jeho rodičů. Opatrovníka ustanovuje soud a to při střežení zájmů zákonných zástupců a dítěte, nebo střežení zájmů mezi dětmi těchto rodičů navzájem, při ohrožení majetkových zájmů dítěte, při omezení rodičovské zodpovědnosti, v řízení o osvojení. ⁴⁶

Výživné – vzájemná vyživovací povinnost rodičů a dětí. Vyživovací povinnost rodičů k dětem trvá do té doby, pokud děti nejsou samy schopny se živit. Při určení rozsahu vyživovací povinnosti se přihlíží k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečují. Zde je i vyživovací povinnost dětí k rodičům, mezi ostatními příbuznými, mezi manžely, výživné rozvedeného manžela, příspěvek na výživu a úhrada některých nákladů neprovdané matce. ⁴⁷

6.2Předpis č.104/1991Sb.–Úmluva o právech dětí

Úmluva o právech dětí byla jednohlasně schválena Valným shromážděním OSN v listopadu 1989. V únoru 1991 se ní přihlásila tehdejší Česká a slovenská federativní republika. Po rozpadu Federace přijala Česká republika. Podpisem Úmluvy se stát zavazuje, že bude respektovat a zabezpečovat práva stanovená Úmluvou, a to každému dítěti, bez jakékoliv diskriminace. Podle této Úmluvy je dítětem každý lidský tvor do 18 let, pokud není věk dospělosti stanoven jinak zákonem. Ustanovení Úmluvy mají vyšší právní moc, nežli zákony domácí. Podpisem Úmluvy se stát zavázal, že bude tuto Úmluvu nejen dodržovat, ale že bude o ní informovat nejendítěti, ale i celou veřejnost a že se jí bude řídit ve všech záležitostech, které se týkají dětí. ⁴⁸

⁴⁶Tamtéž

⁴⁷Tamtéž

⁴⁸<http://www.detskaprava.cz/soubory/umluva.pdf>

Práva dítěte dle Úmluvy:

Každé dítě má právo na život, zejména, na státní příslušnost.

Pokud je to možné, má každé dítě právo znát své rodiče a má právo na jejich péči. Má právo stýkat se s oběma rodiči.

Každé dítě má právo svobodně vyjadřovat své názory (v mezích slušnosti) a to navšechny záležitosti, které se je týkají. Názor dítěte musí být řádně a pozorně poslán. Dítě má právo na svobodu projevu.

Každé dítě má právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky bez ohledu na hranice.

Každé dítě má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství, má právo sdružovat se s jinými dětmi.

Žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zásahování do svého soukromého života, rodiny, domova, korespondence. Nesmí být vystaveno útoku na svou čest a pověst.

Stát činí všechna opatření k ochraně dětí před tělesným či duševním násilím, urážením či zneužíváním, trýzněním či vykořisťováním.

Každé dítě má právo na zdraví a na životní úroveň nezbytnou pro jeho tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální rozvoj. K tomu činí stát opatření k zajištění lékařské a zdravotní péče, k potírání nemocí a podvýživy, k tomu, aby všem dětem bylo dostupné vyživné stravy a čisté pitné vody. Rodiče jsou odpovědní za to, aby v rámci svých schopností a možností svým dětem takovou životní úroveň zajistili.

Každé dítě má právo na vzdělání. Stát zavádí pro všechny děti bezplatné a povinné základní vzdělání, podněcuje střední vzdělání, zpřístupňuje vysokoškolské vzdělání pro všechny, a to podle jejich schopností. Zpřístupňuje informace a poradenskou službu v oblasti odborného vzdělání.

Kázeň ve škole musí být zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte.

Výchova má směřovat k rozvoji osobnosti, k posilování úcty k lidským právům a základním svobodám, k posilování úcty k rodičům, národním hodnotám

své země a jiných civilizací, k přípravě dítěte na život ve svobodné společnosti v duchu míru, přátelství, snášenlivosti a rovnosti národů, etnických, národnostních a náboženských skupin. Děti z národnostních menšin mají právo užívat vlastní jazyk a praktikovat vlastní náboženství.

Duševně, tělesně či smyslově postižené dítě má právo prožívat plného života tak, aby byla respektována jeho důstojnost a aby se rozvíjela jeho osobnost. Má právo na zvláštní péči, na přístup ke vzdělání a odborné přípravě tak, aby se mohlo co nejlépe účastnit života a práce ve společnosti.

Každé dítě má právo na odpočinek a volný čas, na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti.

Každé dítě má právo na ochranu před hospodářským vykořisťováním, před vykonáváním jakékoliv práce, která je pro ně nebezpečná, před užíváním narkotických psychotropních látek, před sexuálním zneužíváním. Dítě nesmí být používáno k pornografii, musí být chráněno před únosem, nesmí s ním být obchodováno, nesmí být mučeno či podrobováno jakémukoliv týrání, ponižujícím zacházením a trestání.⁴⁹

6.3 Zákon č. 359/1999 Sb. – Sociálně právní ochrana dětí

Tento zákon je výústěním úsilí v samostatném právním předpisu upravit postup státních orgánů a činnosti fyzických i právnických osob směřující k zajištění všem dětem práva na zdravý a příznivý vývoj, práva vyřádat v prostředí podmínkách, kde se jim dává řád a řet, jak ukládá Listina základních práv a svobod, Úmluva o právech dítěte a další právní předpisy a úmluvy. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí proto především vymezuje působnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí v oblasti prevence.⁵⁰

Sociálně-právní ochrana dítěte představuje zajištění práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, narození človskou péčí a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také ochranu

⁴⁹Tamtéž

⁵⁰NOVOTNÁ, V. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2002. s. 7. ISBN 80-86131-31-9.

dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním.⁵¹

Ochrana dítěte, která je širším pojmem než sociálně-právní ochrana, tak zahrnuje ochranu rozsáhlého souboru právaoprávněných zájmů dítěte, a je proto upravena v různých právních odvětvích a v právních předpisech různé právní síly.⁵²

6.4 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb.-Listina základních práv a svobod

Podle této listiny má každý právo na život, a lidský život má právo na ochranu už před narozením. Nikdo nesmí být zbaven života. Je zaručena osobní svoboda člověka a každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, dobrá pověst, osobní čest, a aby bylo chráněno jeho jméno. Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Je zaručena zvláštní ochrana dětí a mladistvých. Děti narozené mimo manželství mají stejné právo jako děti narozené v manželství.⁵³

7 Dětské centrum Jiho českého kraje

Adresa:

Dětské centrum Jiho českého kraje, o.p.s.

Radomyšlská 336

38629 Strakonice

Dětské centrum Jiho českého kraje (dále jen DCJK) je pobytové zařízení pro děti, které sídlí v areálu Nemocnice Strakonice, a.s. Hlavní náplň činnosti zařízení je komplexní péče o děti předškolního věku, zejména kojence a batolata, včetně zdravotní péče, rehabilitace, psychologické péče, výchovné péče a sociálního

⁵¹<http://www.mpsv.cz/cs/7242>

⁵²Tamtéž

⁵³<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

poradenství.⁵⁴ Je to nestátní zdravotnické zařízení, založené Sanatoriem Javorník s.r.o. zapsaného v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Českých Budějovicích, za účelem poskytování služeb a pomoci dětem, matkám a rodinám v tíživé životní situaci. DCJK se podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, zákona č. 230/1966 Sb., o péči o zdravotní postižené děti, dále se řídí také Úmluvou o právech dítěte.⁵⁵

DCJK je zvláštním dětským zařízením, které pečuje o děti opuštěné, zanedbávané nebo týrané. Velmi často se jedná o děti, které byly dříve umístěny z Jiho českého kraje do kojeneckých ústavů mimo region, protože jediný kojenecký ústav v Husinci byl v rámci restitucí ukončen. Potřeba postarat se o takto znevýhodněné děti dovedla příslušné odborníky knápadu zřídít v uvolněném pavilonu pediatrického oddělení v nemocnici ve Strakonici zařízením, které by bylo schopno zajistit péči o tyto děti, a zároveň by prostorové možnosti budovy dovolily postupné rozšiřování služeb, které by nebyly určeny pouze dětem opuštěným, ale také potřebám rodin skojenci a malými dětmi, které se ocitnou v nějaké obtížné životní situaci a potřebují radu či pomoc.⁵⁶

Provoz dětského centra byl zahájen na sklonku roku 2005. Velkou pomocí pro rozjezd tohoto centra poskytl darci sponzoři.⁵⁷

V roce 2006 se areál rozšířil. Kromě dětí do pěti let, zde začaly nacházet bydlení maminky se svými ratolestmi. Centrum nabízí nejširší škálu sociálních služeb podjednou s řečnou. Je to dočasné pomoc rodinám v krizových situacích, péče o děti do pěti let a maminky v tíživé životní situaci. Maminky s miminkem zde mají vše, co potřebují, plus zázemí personálu, nemocnici v zádech a právní servis.⁵⁸

⁵⁴<http://www.dcjkc.cz/>

⁵⁵<http://www.dcjkc.cz/about.html>

⁵⁶ BROŽOVÁ, L. Dětské centrum Jiho českého kraje. *Zpravodaj města Strakonice*. 2007. ro. č. 9. č. 4. s. 13

⁵⁷ Tamtéž, s. 13

⁵⁸ ALEŠOVÁ, K. Maminky v nesnázi najdou brzy nový azyl. *Listy Strakonicka*. 16/09/2006. č. 217. s. 9.

VDCJK se ve většině případů (60%) opouští děťáky do ústředních děťáků nebo do náhradní rodinné péče nebo vrátit zpět do rodiny. Pouze jen 31% děťáků bylo přeloženo do jiného typu zařízení. Nemohlo by tomu ale tak být bez spolupráce s úřady oddělení sociálně právní ochrany děťáků a spracovišti děťáků náhradní rodinné péče v Českých Budějovicích. V roce 2008 se povedlo rozšířit sociální rehabilitaci. Ta slouží především mladým maminkám a rodinným příslušníkům v těžkých situacích, kteří se chtějí zaškolení péči o dítě doma. Místo jedné bytové budovy, kde mohly být maminky sdělně umístěny, jich zde vyrostlo pět. Kapacita je tak pět dospělých a deset děťáků sociální rehabilitaci.⁵⁹

7.1 Poskytované služby

DCJK poskytuje dvě základní služby:

- Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
- Sociální rehabilitaci.⁶⁰

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

- Poskytuje komplexní péči pro děti od 0 do 18 let (zejména ale kojencům a batolatům), případně i rodinám sdělně, které se ocitly v krizové situaci, poskytuje okamžitou pomoc a poskytuje domácího typu.
- Navazuje na činnost krizového centra v Českých Budějovicích.
- Zajišťuje zdravotní péči děťáků mlékařem a děťáků neurologem.
- Zajišťuje sociální péči a základní sociální poradenství, které spočívá v umístění dítěte do zařízení jiného typu nebo vyšetření na jiných odborných pracovištích a konzultace sociální pracovníce.
- V Sanatoriu Javorník poskytuje rehabilitaci, rekondiční a relaxační pobyty.
- Poskytuje výchovnou, pedagogickou a aktivizační péči podle věku a individuálních potřeb dítěte.

⁵⁹ KARAS, M. Děťácké centrum pomohlo loni desítkám děťáků v nouzi. *Strakonický deník*. 18/03/2009. č. 65. s. 8

⁶⁰<http://www.dcjkc.cz/about.html>

- Poskytuje psychologickou péči, psychologická vyšetření, preventivní a terapeutickou pomoc psychologa.

Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc se řídí zákonem č.359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Přijímá děti na základě: rozhodnutí soudu o předběžném opatření, žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností, žádostí zákonného zástupce dítěte, žádostí zleťlého dítěte.⁶¹

Sociální rehabilitace

Sociální rehabilitace je soubor specifických činností, které nácvikem výkonu běžných, pro samostatný život nezbytných činností směřují klienta k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti, a to rozvojem jejich specifických schopností a dovedností. Není to sociální služba, která řeší nepříznivou sociální situaci spojenou se ztrátou bydlení, sociální rehabilitace nahrazuje zařízený typ ubytování.⁶²

Cílové skupiny sociální rehabilitace:

- Matka nebo rodinný příslušník, který potřebuje pomoci v zácviku a osvojení si dovedností spojených s péčí o dítě.
- Matka nebo rodinný příslušník, jejichž dítě bylo (nebo by mohlo být) svěřeno do zařízení Dětského centra v rámci výkonu sociálně právní ochrany dětí.
- Matka nebo rodinný příslušník, který potřebuje pomoci v zácviku a osvojení si dovedností spojených s péčí o dítě na základě svého zdravotního omezení.
- Matka či rodinný příslušník dítětem, který dle zvláštních potřeb splňuje náležitosti této služby (např. svěřené dítě do péče, mladistvý rodič apod.).
- Matky řešící obtížnou životní situaci souvislostí s diskriminací.⁶³

VDCJK se poskytuje: zdravotní péče, sociální služby, fyzioterapie, pedagogická a psychologická péče.⁶⁴

⁶¹Tamtéž

⁶²Tamtéž

⁶³Tamtéž

⁶⁴Tamtéž

8 Fond ohrožených dětí Klokánek

Adresa:

Klokánek (Za řízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc)

Láskova 1803

14800 Praha 4 - Chodov

Klokánek je projekt Fondu ohrožených dětí (dále jen FOD Klokánek), kde cílem je dětem nabídnout místo ústavní výchovy pro přechodnou rodinnou péči na dobu, dokud se nebudou moci vrátit zpět do své rodiny, nebo pokud pro ně nebudou nalezena trvalá náhradní rodinná péče (osvojení, péče stounská péče, svěřeni do výchovy třetí osoby). FOD Klokánek jsou pověřené Ministerstvem práce a sociálních věcí jako za řízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Řídí se podle § 46 odstavec 2 zákona o rodině, kdy rodinná péče v za řízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc má přednost před ústavní výchovou.⁶⁵

Děti jsou sem přijímány přímo „z terénu“, bez pobytu v diagnostickém ústavu. Klokánky mají nepřetržitý provoz, proto mohou kdykoliv přijmout novorozence, jejichž matky těhotenství tají a porodí třeba mimo zdravotnické za řízení. (Je zřízena i krizová linka pro anonymní porody).⁶⁶

Všichni zaměstnanci FOD Klokánek prochází velkým složitým psychologickým vyšetřením, ve kterém musí prokázat dobrý vztah k dětem, dostatek empatie a schopnost vytvořit dětem citově řádné prostředí.⁶⁷

V tomto centru pečují vždy o 3–4 děti zaměstnanci Fondu ohrožených dětí a je to buď manželský pár, „teta“ nebo starší sestra a její matka, „tety“. Péče probíhá po všech stránkách obdobně jako v rodině. „Teta“ je zde s dětmi ve dne i v noci a svou přítomností dává dětem pocit jistoty a bezpečí. Oproti tomu je v dětských domovech často jeden vychovatel na jedno patro. V FOD Klokánek se starší děti učí rodičovskému chování, poskytují podněty miminkům a batolatům, u nichž

⁶⁵http://www.klokanek-laskova.cz/o_nas.html

⁶⁶Tamtéž

⁶⁷Tamtéž

iprot nedochází k poškození vývoje. Přijímají se sem děti od 0–18 let, proto není třeba sourozenců zvlášť sledovat.⁶⁸

8.1 Poskytované služby

Hlavním cílem a službou je nabídnout dětem namísto ústavní výchovy přechodnou rodinnou péči, dokud se nebudou moci vrátit do své rodiny, nebo dokud pro ně není nalezena trvalá náhradní rodinná péče. FOD Klokánek mají nepřetržitý provoz, proto mohou přijmout kdykoliv i novorozence, jejichž matky tají těhotenství a porodí mimo zdravotnické zařízení. Starší děti se u čí rodičovskému chování a poskytují tak podmínky miminkům a batolatům, u nichž díky tomu nedochází k poškození vývoje. ZFOD Klokánek mohou děti telefonovat domů a rodiče je mohou kdykoliv navštívit a brát si je na výlety nebo na víkendy, pokud to nebrání závažné důvody, o kterých rozhoduje odbor sociálněprávní ochrany dětí, nebo pokud dítě odmítá s rodiči kam jít.⁶⁹

8.2 Přijetí dítěte do zařízení FOD Klokánek

Přijetí dítěte je na základě žádosti rodičů, soudního rozhodnutí (především opatření nebo rozsudek), žádosti orgánu sociálněprávní ochrany dětí, žádosti samotného dítěte a žádosti osoby, která dítě najde opuštěné, nebo v jiné krizové situaci. V posledních dvou případech mohou děti v FOD Klokánek žít i proti vůli rodičů až do té doby, než soud rozhodne o předběžném opatření.⁷⁰

⁶⁸Tamtéž

⁶⁹Tamtéž

⁷⁰Tamtéž

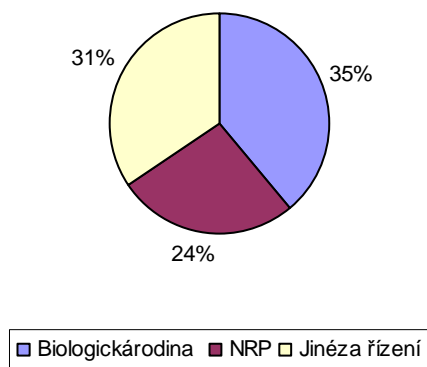
Tabulka č.1-Kam dříve žil předcházet řízení

	Biologická rodina	NRP	Jiné řízení*
DCJK	35%	24%	31%
FODKlokánek	70%	20%	9%

Legenda: *Dětský domov
 Dětský domov se školou
 Výchovný ústav

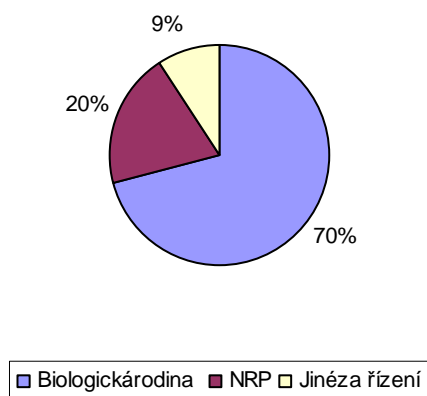
Zdroj: <http://www.dcjkc.cz/dokumenty.html>, <http://www.fodc.cz/>

Graf č.1-Kam dříve žil předcházet řízení-DCJK

Zdroj: Tabulka č.1

Graf č.2-Kam dříve žil předcházet řízení-FODKlokánek

Zdroj: Tabulka č.1

PRAKTICKÁ ČÁST

9 Srovnání Dětského centra Jiho českého kraje a Fondu ohrožených dětí Klokánek

V této kapitole se budu zabývat srovnáním dvou výše jmenovaných zařízení. Cílem je srovnat tato dvě zařízení a zjistit, jak se od sebe liší v péči o děti a odhalit tak případné nedostatky a zároveň i upozornit na viditelné klady zařízení.

9.1 Metodika postupu srovnání

Výchozím bodem mého zkoumání je teoretická část. Při zpracování teoretické části jsem narazila na několik nejasností. Rozhodla jsem se, že se spojím prostřednictvím e-mailu a telefonu s příslušným zařízením pečujícím o opuštěné děti a požádám je o vysvětlení. V obou případech byli velmi vstřícní a rádi mi odpověděli na konkrétní dotazy.

9.2 Cílové skupiny

DC JK: má za cílovou skupinu matky, které potřebují pomoci v získání dovedností, matky, jejichž dítě bylo svěřeno do zařízení v rámci výkonu sociálně právní ochrany dětí, matky, které vzhledem ke zdravotnímu stavu potřebují pomoci v získání a osvojení si dovedností spojených s péčí o dítě, matky, které řeší obtížnou situaci v souvislosti s diskretním porodem, a samozřejmě dítě v tíživé životní situaci, dítě opuštěné, zanedbávané a týrané.

FOD Klokánek: jsou cílovou skupinou jen děti vyžadující okamžitou pomoc, děti, které se nacházejí v tíživé životní situaci. Výjimkou nejsou nezletilé matky, které se ocitly v neřešitelné situaci po porodu dítěte. Pokud se nezletilé dívky narodí dítě, rodina jim nemůže pomoci a ona neví, jak se dítě postarat, zdenalezně útočiště. Zde sem už věšeno učit. (stejně jako u DC JK).

Rozdíl: je v tom, že DCJK nabízí útočiště pro všechny maminky, taktéž pro rodinné příslušníky, kteří potřebují pomoci s péčí o dítě. FOD Klokánek nabízí sociální rehabilitaci výhradně zletilým maminkám.

9.3 Poskytované služby

DCJK: jeho posláním a cílem je poskytovat dětem a jejich rodinám pomoc v nejširším slova smyslu, zabezpečit péči o děti a matky, které se z různých důvodů ocitly v sociální krizi. Smyslem další pomoci centra je poskytovat komplexní služby tak, aby klienti odcházeli nezávislí, samostatní a co nejlépe připraveni zvládat situace běžného rodinného života. DCJK jim poskytuje pomoc a podporu v řešení různých sociálních problémů tak, aby bylo možné je úspěšně znovu začlenit zpět do společnosti. Hlavním cílem tohoto centra je včasné umístění dětí zpět do biologické nebo náhradní rodiny a aktivně usilovat o naplnění Úmluvy o právech dítěte.

FOD Klokánek: hlavním cílem je děti umístit zpět do biologické nebo náhradní rodiny. Starší děti se zde učí rodičovskému chování, kterou mohou využít v dospělosti. Mladší děti jim naslouchají a učí se od nich. Díky tomu nedochází k poškození ve vývoji psychickém a sociálním. Jsou zde přijímáni i sourozenci, ti spolu bydlí společně v jedné bytové budově.

Rozdíl: V obou zařízeních se dětem poskytují téměř stejné služby. Obě zařízení se snaží dětem pomoci, jak nejlépe mohou. Při své odborné pomoci se řídí hlavně zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Středem jejich zájmu jsou opuštěné děti, zanedbávané nebo týrané, děti, které nemají kam jít, bylo jim ublíženo rodiči, nebo je vlastní rodiče odmítli přijmout. Dále nabízejí sociální rehabilitaci pro maminky, které neví, jak správně osvědčit péči o dítě, ale chtějí se na to naučit. Obě zařízení zajišťují i psychologickou pomoc pro děti, jejichž osud na ně byl tvrdší než na ostatní, pomoc speciálního pedagoga, sociálně právní poradenství, pediatrické služby, logopedické služby a jiné. Především však obě zařízení poskytují dětem zájem, podporu, jistotu a bezpečí. Vše, co doma děti

neměly, mám na mysli zejména nemateriální věci, zde dostávají. Obě za řízení jsou za řízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

9.4 Charakteristika obou zařízení

DC JK: má kapacitu 25 lůžek. Je zde 5 bytových jednotek pro sociální rehabilitaci, přičemž v jedné jednotce mohou být maminky s maximálně 2 dětmi. Od dětí se zde starají všeobecné sestry, výchovné pracovníce, pracovníce v sociálních službách, pomocný personál a jiní speciálně vyškolení pracovníci. Tento servis zajišťuje celkem 29 pracovníků.

FOD Klokánek: je zařízením rodinného typu. Od dětí se starají „tety“, na které jsou děti zvyklé. „Tety“ se tu střídají v týdenním nebo denním režimu. Je zde i manželský pár, který se stará o 3–4 děti. Život zde probíhá stejně jako v rodině. Je zde k dispozici 12 bytů. Pečujícími „tetami“ v týdenním režimu je 24, v denním režimu jsou 4.

Rozdíl: V obou zařízeních je pro děti zajištěna komplexní péče, zejména péče zdravotnická, výchovná, psychologická a sociální. V FOD Klokánek je jeden speciální pedagog, oproti tomu DC JK má speciální pedagogy dva. V obou zařízeních je péče kvalitní, pracují tam speciálně vyškolení pracovníci, kteří s dětmi pracovat umějí. Ale v DC JK si myslím, že je určitou nevýhodou počet pracovníků, kteří se u dětí střídají, a o to tímto mohou být zmatení.

9.5 Orgán sociální právní ochrany dětí

Obě instituce samozřejmě spolupracují s Orgánem sociálně právní ochrany dětí. Spolupráce probíhá podle zákona o sociálně právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. S tímto orgánem probíhá spolupráce podle toho, kde má dítě umístění v zařízením trvalé bydliště. Snahou spolupráce je docílit co nejdřívejšího umístění dítěte do biologické rodiny, případně do náhradní rodinné péče.

9.6 Průměrná doba pobytu dětí v zařízení

DCJK: v tomto zařízení jsou děti průměrně 94 dní, potom jdou buď zpět do biologické rodiny, nebo do náhradní rodinné péče. V roce 2008 bylo přijato 38 dětí, kdy nejmladší byly 4 dny a nejstaršímu dítěti bylo 15 let v době přijetí do zařízení.

FOD Klokánek: tady je průměrná doba pobytu půl roku, a pak stejně jako u DCJK jdou děti buďto zpátky do rodiny nebo do náhradní výchovy.

Rozdíl: rozdíl je tu celkem jasný. VDC JK jsou děti kratší dobu, takže si nestačí na pracovníky tak rychle zvyknout, přilnout k nim, což je pro ně dobré, není pak tak stresující pro ně opuštění tohoto zařízení. Hlavně se rychleji vrací zpět do rodinného života. VFOD Klokánek jsou děti podstatně delší dobu, to pro ně znamená větší zážitek. Když už se pomalu zabydlely v zařízení, tak ho opouštějí. Stačily se za tu dobu už adaptovat na zařízení a návrat pro ně někdy může být stresující.

9.7 Důvod odchodu dětí do zařízení

DCJK: nejčastější důvody jsou zdravotní, sociální a zdravotně sociální.

FOD Klokánek: zde jsou nejčastější důvody bytové problémy, ekonomické důvody, týrání, zanedbávání a opuštění dětí.

Rozdíl: v tomto případě děti do obou zařízení přicházejí ze stejných důvodů. Velkým problémem je týrání, zanedbávání a opuštění dítěte. Takové dítě se pak hůře adaptuje na nové prostředí, a je třeba mu věnovat opravdu hodně péče, lásky a porozumění. Rozdíl tu ale přeci jenom je, a to jsou bytové důvody. Do DCJK může přijít maminka, která neumí od dítěte čekat a nemá jít o pomoc, nesmí to brát ale jako azyl, ale jako pomoc. Ale u FOD Klokánek je tato péče pro maminky nabízena jen zletilým maminkám.

9.8 Odchod dětí z řízení

DC JK: nej častěji zpátky do biologické rodiny a náhradní rodinné péče (osvojení a pěstounská péče), jen zřídka a ve výjimečných případech jsou děti umístěny do jiného typu ústavního zařízení.

FOD Klokánek: nej častěji se navrací zpět do biologické rodiny, do rozšířené rodiny a do náhradní rodinné péče. Jen výjimečně děti odchází do jiného ústavního zařízení.

Rozdíl: tady žádný rozdíl není, děti z obou zařízení mají možnost se vrátit zpátky do rodiny biologické nebo náhradní, což je pro dítě nejlepší řešení. Je vidět, že obě zařízení se v první řadě otosnaží, až je jim to vychází.

9.9 Přijetí dětí

DC JK: na základě rozhodnutí soudu, žádosti obecního úřadu obce rozšířené úsobností, žádosti zákonného zástupce dítěte, žádosti dítěte.

FOD Klokánek: na základě žádosti rodičů, soudního rozhodnutí, žádosti orgánu sociálně právní ochrany dětí, žádosti samotného dítěte a žádosti osoby, která dítě najde opuštěné, nebo v jiné krizové situaci.

Rozdíl: zde rozdíl není, obě instituce přijímají děti všemi možnými způsoby jakými je to možné. Snaží se dětem opravdu pomoci jak to jen jde, a nechat je opuštěné nebo týrané bez pomoci.

9.10 Vyhodnocení srovnání

Posrovnání několika údajů o zařízeních jsem došlaku názoru, že obě instituce se věnují stejné problematice. Snaží se pomoci opuštěným dětem, dětem bez rodiny a dětem týraným, jak nejlépe mohou. DC JK pečují především o mladší děti, ale je možné tam nalézt i dospívajícího nájemníka. FOD Klokánek nabízí sourozencům možnost bydlení ve společné buňce, je pro ně tak pobyt méně stresující. Obě instituce se snaží pomoci dětem v nouzi, nalézt těmto dětem

vhodný domov a do té doby jim poskytnout útočiště. Nepatrný rozdíl je zde vsociální rehabilitaci, jak jsem v práci již několikrát uvedla. Rozdíl není ve spolupráci sOrgánem sociálně právní ochrany dětí, obě za řízení sním spolupracují stejně. Velmi se liší průměrná doba pobytu. VFOD Klokánek jsou děti podstatně delší dobu. Oběma za řízení se daří dítumisťovatnej častěji zpět do biologické rodiny případně do náhradní rodinné péče, což je dobré. Děti setak dostanou zpět dobrou péči a správný vývoj.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaké klady a zápory ve výchově dětí mají dvě mnou vybrané organizace, a to Dětské centrum Jihočeského kraje ve Strakonici a Fond ohrožených dětí Klokánek v Praze a Chodov. Dalším cílem bylo porovnání těchto dvou zařízení. Také jsem se zajímala o dopad ústavní výchovy na dítě v těchto zařízeních, a jaká rizika s sebou přináší ústavní péče v těchto zařízeních. Hlavním poznáním teoretické části je zjištění, že ústavní výchova pro dítě je velmi stresující a nenaučí dítě základním dovednostem. Uspokojí jen základní životní potřeby dítěte, ale oproti rodinné výchově, dítě do života nenaučí.

V teoretické části své práce jsem dále chtěla strukturovaně nastínit, co vše je touto problematikou ještě spojeno. Zároveň jsem popísala historii státní péče o opuštěné děti a osamělé matky s dítětem ve světě a v České republice. To proto, aby bylo zřejmé, jak tato péče současně pokračovala. Dále poukazuji na potřeby osamělé matky, která má své dítě dobře vychovat a na to, jaké možnosti pomoci mají opuštěné děti a osamělé matky. Vybrala jsem pro svoji práci Dětské centrum Jihočeského kraje ve Strakonici a zařízením Fondu ohrožených dětí Klokánek v Praze a Chodov. Uvádím dopady a výhody ústavní výchovy.

V teoretické části se věnujím též objasnění pojmu opuštěné dítě, syndrom CAN. Abychom mohli dobře posoudit kvalitu péče o opuštěné děti, je nezbytné znát všechny potřeby dítěte vedoucí k jeho zdravému fyzickému, psychickému a sociálnímu vývoji. Tyto potřeby zmiňuji v kapitole pět. Ke správnému posouzení je nutné znát práva dítěte a zákony, které upravují péči o opuštěné děti. Tyto informace se nacházejí v kapitole šest.

Jak již naznačuje podnázev mé bakalářské práce, ve své praktické části se výhradně věnuji srovnání Dětského centra Jihočeského kraje a Fondu ohrožených dětí Klokánek. Zde porovnávám jejich činnost, péči a hledám rozdíly mezi nimi. Došla jsem k závěru, že obě zařízení nabízejí téměř totožné služby a oběma zařízeními se víceméně daří dětem vrátit zpět do biologické rodiny nebo předat do náhradní rodinné péče. Fond ohrožených dětí Klokánek je rozdíl od Dětského

centra za řízení rodinného typu, v bytových budovách žijí děti stejně jako v rodině. Tento přístup se mi líbí více. Na Dětském centru Jihočeského kraje mne zase velice oslovila velká nabídka sociální rehabilitace.

Nazadávám práci v oblasti sociální rehabilitace a literatury, ale nakonec se mi podařilo tento problém zvládnout. Využila jsem též denní regionální tisk obce Strakonice, protože v tomto městě bydlím. Proto jsem si pro svou práci vybrala právě Dětské centrum Jihočeského kraje ve Strakonici. Vhodnou alternativou k Dětskému centru Jihočeského kraje se mi zdálo zařízení Fondu ohrožených dětí Klokánek. Při psaní této práce jsem si také uvědomila, jak těžký život opouštějí děti, a jaké další možné komplikace je v životě ještě mohou čekat. Proto velmi oceňuji práci zaměstnanců v těchto zařízeních, kde se o tyto děti starají a snaží se jim nabídnout to nejlepší pro jejich správný vývoj.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. ARCHEROVÁ, C. *Dítěv náhradní rodině*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 120 s. ISBN 80-7178-578-4.
2. KOVAŘÍK, J. a kol. *Náhradní rodinná péče v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 168 s. ISBN 80-7178-957-7.
3. MATĚJČEK, Z. a kol. *Náhradní rodinná péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 184 s. ISBN 80-7178-304-8.
4. MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. 104 s. ISBN 80-85282-83-6.
5. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2.
6. MATOUŠEK, O. *Ústavní péče*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. 140 s. ISBN 80-85850-08-7.
7. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 312 s. ISBN 80-7178-473-7.
8. MÁROVÁ, Z. *Výchova dětí v neúplné rodině*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975. 114 s. ISBN 14-171-75.
9. NOVOTNÁ, V. a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář*. 2. vyd. Praha: Linde, 2002. 308 s. ISBN 80-86131-31-9.

10. PÖTHE, P. *Dítěvohrožení*. 2. vyd. Praha: GplusG, 1999. 188 s. ISBN 80-86103-21-8.

11. RADVANOVÁ, S. KOLUCHOVÁ, J. DUNOVSKÝ, J. *Výchova dětí vnáhradnírodinné péči*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. 132 s. ISBN 14-198-80.

12. VYMĚTAL, J. *Úzkost a strach u dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 184 s. ISBN 80-7178-830-9.

Časopisecké statě

13. ALEŠOVÁ, K. Maminky vnesná zích najdou brzy nový a zyl. *Listy Strakonicka*. 16/09/2006. č. 217. s. 9.

14. BROŽOVÁ, L. Dětské centrum Jiho českého kraje. *Zpravodaj města Strakonice*. 2007. ro. č. 9. č. 4. s. 13

15. KARAS, M. Dětské centrum pomohl loni desítkám dětí v nouzi. *Strakonický deník*. 18/03/2009. č. 65. s. 8

Elektronické dokumenty

16. BECHYŇOVÁ, Věra, et al. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém* [online]. 1. vyd. Praha: Ireas, 2007 [cit. 2010-03-11]. Dostupné z WWW: <http://www.ireas.cz/cz/vyzkum_a_poradenstvi/lidske_zdroje/params/225.html>. ISBN 978-80-86684-47-5.

17. *Dětská práva* [online]. 2002 - 2006 [cit. 2010-03-22]. Úmluva o právech dítěte. Dostupné z WWW: <<http://www.detskaprava.cz/soubory/umluva.pdf>>.

18. *Dětské centrum Jiho českého kraje* [online]. 2009 [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <www.dcjkc.cz>.
19. *FOD Klokánek* [online]. 2009 [cit. 2010-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.klokanek-laskova.cz/index.html>>.
20. *Fond ohrožených dětí* [online]. 2006 [cit. 2010-03-22]. Klokánek. Dostupné z WWW: <<http://www.fod.cz/>>.
21. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 14/07/2009 [cit. 2010-03-22]. Rodina. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/7242>>.
22. *Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna* [online]. 1995-2010 [cit. 2010-03-22]. Listina základních práv a svobod. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.
23. ŠULCOVÁ, Lenka. *Dobromysl.cz* [online]. 2002-2010 [cit. 2010-03-22]. Náhradní rodinná péče a její úskalí. Dostupné z WWW: <<http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=1211>>. ISSN 1214-2107.
24. VRTBOVSKÁ, Petra. *Moderní pojetí sociální práce v rodině a v situaci v obtížné rodinné situaci. Sociální práce: Sociálně-právní ochrana dětí* [online]. 2006, č. 1, [cit. 2010-03-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.socialniprace.cz/soubory/2006-1-090221133624.pdf>>. ISSN 1213-6204.
25. *Zákon o rodině* [online]. 2004-2010 [cit. 2010-03-22]. Zákon o rodině. Dostupné z WWW: <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-Sb-zakon-o-rodine.html>>.

Seznamzkratk

CAN-ChildAbuseandNeglect

Č.– Číslo

ČR– Českárepublika

DCJK–DětskécentrumJiho českéhokraje

FOD–Fondohroženýchdětí

NRP–Náhradnírodinnápéče

OSN–Organizacespojenýchnárodů

SB.–Sbírka

SPOD–Sociálněprávníochranadětí

Přílohy

Telefonátem jsem zkontaktovala obě za řízení a po domluvě jsem jim elektronickou formou poslala několik otázek, které mi nebyly jasné pro vypracování mé práce. Tady jsou otázky, které jsem do za řízení poslala, a jak mi je za řízení poslaly zpět.

Dětské centrum Jiho českého kraje

1. Jaká je průměrná doba pobytu dětí v za řízení:

94 dní

2. Právní úprava, kterou se řídíte:

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociální právní ochraně dětí

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 463/1991 Sb., o životním minimu

Zákon č. 230/1966 Sb., o péči o zdravotní

Úmluvou o právech dítěte

asním souvisejícími předpisy

3. Spolupracujete s Orgánem sociální právní ochrany dětí (ajak):

Spolupracujeme s orgány SPOD v úsobnosti především Jiho českého kraje, ale i mimo něj. Jedná se o to, kam dítě umístíme a trvalé bydliště. Dle trvalého bydliště jednáme s příslušným odd. SPOD. Snahou naší spolupráce je co nejdříve dítě umístit zpět do biologické rodiny, případně do NRP. – to je nejpodstatnější.

4. Kam dítě z Vašeho za řízení nejčastěji odchází:

Do biologické rodiny anebo do rodinné péče (osvojení, péče o osvojeného dítěte), jen zřídka a ve výjimečných případech jsou děti překládány do jiného typu ústavních zařízení.

5. Kolik dětí v zařízení máte:

Kapacitaza řízení 25 dětí.

6. Z jakých důvodů nejčastěji přicházejí:

důvody:

- zdravotní
- sociální
- zdravotně-sociální

7. Jaké služby poskytlujete:

Dětem zajišťujeme komplexní péči dle vyhodnocení jejich potřeb, zejména péče zdravotnická, výchovná, psychologická a sociální. Za řízení poskytuje komplexní péči o dítě s ohledem na jeho věk, předpoklady, sociokulturní a další potřeby dle zákona a směřuje k maximálnímu možnému rozvoji a zajištění vývoje a ochrany dítěte.

8. Kolik speciálně vyškolených pracovníků máte v zařízení:

29 pracovníků

Mnohokrát děkujeme za poskytnuté informace.

Petra Obstová

Fondohrožených dětí Klokánek

1. Jaká je průměrná doba pobytu dětí v zařízení:

Šest měsíců

2. Právní úprava, kterou řídíte:

Zákon o sociálně právní ochraně dětí

3. Spolupracujete s Orgánem sociální právní ochrany dětí (ajak):

Ano, viz zákon o sociální právní ochraně dětí – hlášení o umístění dětí, spolupráce, informovanost dětí, NRPapod.

4. Kam děti vašeho zařízení nejčastěji odcházejí:

- navrací se zpět do biologické rodiny
- do rozšířené rodiny
- náhradní rodinná péče
- výjimečně do ústavního zařízení

5. Kolik dětí v zařízení máte:

V Klokánku Láskova, Praha 4 je kapacita dětí: 40

6. Z jakých důvodů nejčastěji přicházejí:

- bytové důvody
- ekonomické důvody
- týrání, zneužívání, zanedbávání, opuštění dětí

7. Jaké služby poskytlujete:

- sociální rehabilitace, sociální právní poradenství, psychologická pomoc, pomoc speciálního pedagoga, pediatrické služby, logopedické služby, VTI apod....

8. Kolik speciálně vyškolených pracovníků máte v zařízení:

V zařízení máme: Speciálního pedagoga-1

Sociální pracovníce-2

Psychologa-2

pečují o děti v denním režimu (tzv. střídáváteta) – 24 (máme 12 bytů)

o děti v denním režimu (tzv. pomocnáteta) – 4

Mnohokrát děkujeme za poskytnuté informace.

Petra Obstová.

ABSTRAKT

Obstová, P.: *Problematika dětských center. Srovnání Dětského centra Jihočeského kraje a Fondu ohrožených dětí Klokánek – Praha Chodov*. České Budějovice 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce J.Šimečková.

Klíčové pojmy: Ohrožené dítě, potřeby dítěte, týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte, psychické dopady ústavní výchovy, Dětské centrum Jihočeského kraje, Fond ohrožených dětí Klokánek.

Práce zpracovává problematiku spojenou s výchovou a vývojem dětí v ústavním zařízení. Je rozdělena do dvou částí. Teoretická část se snaží zmapovat, jak se vývoj opuštěného dítěte vyvíjel, a jaký je dnes. Jaké potřeby má dítě, co to je pojem týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Snaží se ukázat na problémy spojené s výchovou dětí v ústavním zařízení. Ukazuje základní právní úpravu, kterou se zařízení řídí. Nakonec popisuje dvě konkrétní zařízení.

Praktická část je zaměřena na srovnání Dětského centra Jihočeského kraje a Fondu ohrožených dětí Klokánek, který se nachází v Praze Chodov.

ABSTRACT

Obstová, P.: The issue of centers for children. Comparison of Children's center of South Bohemia and the Fund for children Klokánek - Praha Chodov. České Budějovice 2010. Bachelor Thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Supervisor: J. Šimečková.

Keywords: Endangered child, child's need, torture, abuse and child neglect, psychological effects of institutional care, Children's Center of South Bohemia, Fund for Children Klokánek.

The Bachelor Thesis deals with problems associated with the upbringing and development of children in the institutional device. It is divided into two parts. The theoretical part is trying to map out how the development of abandoned children was evolved and what it is today. What are needs of the child, what is the concept of battered, abused and neglected child. It tries to show the difficulties of raising children in an institutional device. It shows the basic legislation, which is in facility management. Finally, it describes two specific devices.

The practical part is focused on a comparison of Children's Center of South Bohemia and the Fund for Children Klokánek, what is located in Prague, area Chodov.